

Biroju darbinieku balsta un kustību sistēmas traucējumu saistība ar darba vietas iekārtojumu

Žanna Martinsone, Ilze Brizga¹

Rīgas Stradiņa universitāte, Darba drošības un vides veselības institūts, Latvija

¹ Valsts darba inspekcija, Latvija

Ievads. Balsta un kustību aparāta slimības (BKAS) ir visizplatītākā ar darbu saistītā veselības problēma Eiropā, kas ietekmē miljoniem strādājošo. Pasaules Veselības organizācija definē balsta un kustību sistēmas traucējumus kā stāvokli, ko raksturo sāpes un fizisko spēju zaudēšana. Pieaugušajiem balsta un kustību sistēmas traucējumi izraisa visvairāk funkcionālu ierobežojumu, salīdzinot ar citām slimību grupām. Sāpes un fiziskā nespēja iespaido arī sociālās funkcijas, garīgo veselību un dzīves kvalitāti.

Darba mērķis. Izpētīt biroju darbinieku balsta un kustību sistēmas traucējumu saistību ar vecumu, dzimumu, darba stāžu un darba vietas iekārtojumu.

Materiāls un metodes. Pētījumā izmantoti dati no Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides institūta datu bāzes. Datu bāzē ir apkopoti visi biroju darbinieku aptaujas dati, kas tika iegūti Eiropas Ekonomiskās zonas (EEZ) projekta "Biroju tehniskā aprikojuma radītā iekšējā piesārņojuma noteikšana un tā iespējamās ietekmes uz organismu novērtējums" laikā no 2009. gada decembra līdz 2011. gada maijam. Aptaujā piedalījās 895 biroju darbinieki no Rīgas, Jelgavas, Salaspils, Acones, Ķeguma. Bakalaura darbā tika meklētas sakarības starp biroju darbinieku skeleta un muskuļu sistēmas traucējumiem, darbinieku vecumu, dzimumu, darba stāžu un darba vietas iekārtojumu. Dati tika apstrādāti datorprogrammā *SPSS for Windows*, savukārt grafiki un tabulas tika veidoti *MS Excel* programmā.

Rezultāti. Respondenti, kuriem ir ļoti neērta darba vietas iekārtojums, 44,4% gadījumu bieži sajūt sāpes vai stīvumu mugurā, bet 62% gadījumu biroja darbinieki, kuriem ir ļoti ērts darba vietas iekārtojums, nekad nesajūt sāpes vai stīvumu mugurā. Biroja darbinieku sāpes vai stīvuma mugurā saistība ar darba vietas iekārtojumu statistiski ticami atšķiras ($p < 0,001$). Sievietes biežāk nekā vīrieši sajūt sāpes vai stīvumu mugurā ($p < 0,001$). 19,7% sieviešu bieži sajūt sāpes vai stīvumu mugurā, bet vīrieši – tikai 10,2% gadījumu. No respondentiem, kuriem ir ļoti neērta darba vietas iekārtojums, 51,2% biroja darbinieku bieži sajūt sprandas nogurumu. Turklāt 26,8% aptaujāto sieviešu bieži sajūt sprandas nogurumu, bet vīrieši – tikai 7,1% ($p < 0,001$). Respondentiem, kuriem ir ļoti ērts darba vietas iekārtojums, 51,9% gadījumu nekad nesajūt sprandas nogurumu. Biroja darbinieku sprandas noguruma saistība ar darba vietas iekārtojumu statistiski ticami atšķiras ($p < 0,001$). Biroja darbinieki, kuri visbiežāk sajūt sprandas nogurumu (29,8%), ir grupā ar darba stāžu no 10 līdz 19 gadiem. Biroja darbinieki, kuri nekad nesajūt sprandas nogurumu (47,20%), ir grupā ar darba stāžu vairāk nekā 40 gadi. Biroja darbinieki, kuri ik pa laikam sajūt sprandas nogurumu (53,4%), ir grupā ar darba stāžu no 20 līdz 29 gadiem. Biroja darbinieku sprandas nogurums statistiski ticami atšķiras saistībā ar darbinieku darba stāžu ($p < 0,05$). 16,5% sieviešu bieži sajūta pastāvīgu nogurumu, nespēku vai miegainību, bet vīrieši to sajūta tikai 8,1% gadījumu ($p < 0,05$). Biroja darbinieku pastāvīgs nogurums, nespēks vai miegainība saistībā ar darba vietas iekārtojumu statistiski ticami atšķiras ($p < 0,05$).

Secinājumi. Darbiniekiem, kuru darba stāžs ir līdz 30 gadiem, sūdzību skaits par balsta un kustību sistēmas traucējumiem palielinās līdz ar darba stāža pieaugumu. Darbinieki, kuri bieži sajūt sāpes vai stīvumu mugurā, bieži sajūt arī sprandas nogurumu. Sāpes vai stīvumu mugurā, sprandas nogurumu un pastāvīgu nogurumu, nespēku vai miegainību sievietes sajūt biežāk nekā vīrieši. Neatbilstošs darba vietas iekārtojums palielina iespēju iegūt muguras sāpes vai stīvumu un sprandas nogurumu.